

**R. P. Georgii De Rhodes Avenionensis, È Societate Iesv,
Philosophia Peripatetica, Ad Veram Aristotelis Mentem**

Rhodes, Georges de

Lvgdvni, 1671

Sect. ij. De distinctione relationis à fundamento & termino.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95638](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95638)

SECTIO II.

De distinctione relationis à fundamento,
& termino.

Explicata generatim essentia relationis, quæ cit essentialiter fundamentum quod respicit aliud, & terminum, qui respicitur, præcipua totius huius materie difficultas est, utrum relatio illa, siue habitudo & ordo fundamenti ad terminum, sit aliqua entitas illis superaddita, & ab utroque distincta. Quia in controversia tripliciter Authores diuisi sunt. Primò volunt aliqui, relationem realiter distingui, aut saltem modaliter. Secundò alij negant, illam distingui etiam conceptu. Tertio alij statuunt, relationem distingui formaliter, & per rationem à fundamento; realiter autem ab ipso termino: quæ tria examinanda loco hoc sunt.

S. I.

Utrum relatio realiter distinguatur à
fundamento.

Prima dubitatio ex separabilitate.

Ratio dubitandi primò est, quia illa distinguuntur realiter, quæ possunt separari: relatio similitudinis, quam habet paries albus, ad alterum parietem album, potest ab illo separari; si enim destruitur alter ille paries, manebit albedo in vno, & non manebit similitudo: & antequam fiat secundus paries albus, albedo est in vno pariete, in quo non est similitudo. Item puer quatuor annorum est homo, & non est pater: ergo relatio separatur realiter à fundamento, & ab eo distinguitur. Imò interdum crescente fundamento, relatio decrescit, & contrà; si enim duo sint parietes, vnus albus vt octo, alter albus vt quatuor, & à pariete albo vt octo tollantur quatuor gradus, decrescet albedo, & crescet similitudo: ergo albedo non est realiter similitudo.

Secunda ex effectu formali.

Secundò forma posita in subiecto communicat necessariò illi suum effectum formalem, v.g. implicat intelligi albedinem in pariete, & parietem non fieri album; effectus enim formalis non est aliud quàm forma in subiecto: sed si relatio identificatur cum fundamento, forma erit in subiecto sine suo effectu formali; nam in puero quatuor annorum erit tota forma paternitatis, quæ tamen puerum non denominabit patrem: ergo relatio non identificatur cum fundamento. Deinde quando illi homini, qui prius non erat pater, aduenit paternitas; vel aliquid reale illi aduenit, vel nihil. Si aliquid: ergo paternitas distinguitur ab illo fundamento. Si nihil: ergo relatio est nihil, quod nemo dixerit. Neque dicas, aduenire illi aliquid extrinsecum; nam relatio nullo modo prius erat, alioqui puer erat pater: relatio est aliquid intrinsecum: ergo adueniente relatione non aduenit tantum aliquid extrinsecum.

Tertia ex ratione accidentis.

Tertio: illud quod est accidens realiter, necessariò distinguitur realiter ab eo quod est substantia: relatio est verè ac propriè accidens, fundamentum autem sæpius est substantia; nam Petrus in ratione hominis est similis Paulo: ergo relatio distinguitur realiter à fundamento. Neque dicas, accidens metaphysicum non distingui necessariò à substantia. Sed contrà. Implicat aliquid causari & dependere realiter à seipso: sed accidens necessariò pendet à substantia, cui inhæ-

Aret: ergo accidens necessariò distinguitur à substantia, sicque fictitium est omne accidens metaphysicum. Confirmatur, quia dependere est in aliqua re pendere ab alio: ergo dependentia realis est dependentia ab alio realiter diuerso. Vel ergo dependentia illa relationis à fundamento est ficta, & sic relatio non est accidens nisi fictum; vel est realis, & sic relatio realiter distinguitur à fundamento, quia nihil realiter pendet à seipso.

Dico primò. Relatio nec realiter, nec modaliter distinguitur à fundamento, & termino. Ita censent Scotus & Nominales, alique plures relati à Suare, Vasque, Auerfa; imò expresse traditur ab Augustino lib. 5. ciuit. cap. 16. Anselmo in monologio, cap. 24. Damasceno & aliis. Contrariam sententiam communius docent Thomistæ, non autem S. Thomas, vt latè probat Hurtadus disp. 15. Metaphys. §. 8.

Ratio autem est primò, quia illa non distinguuntur realiter, quæ nulla vi possunt separari: relatio nulla vi potest separari à fundamento & termino; v.g. Petrus & Paulus nulla vi existere possunt sine similitudine in natura: duo parietes albi nulla vi existere possunt sine similitudine in qualitate: ergo relatio non est distincta realiter à fundamento & termino. Minor probatur. Illa sunt necessariò similia, quorum vnum se habet sicut aliud: si duo parietes sint albi, vnus necessariò se habet sicut alius: ergo si duo parietes sint albi, nulla vi effici potest vt vnus non sit sicut alius. Imò duæ quantitates bipalmes præcisè quæcumque alia entitate per intellectum sunt realiter æquales, & implicat vt non sint æquales: Petrus & Paulus præcisè per intellectum entitate qualibet superaddita sunt inter se distincti, & similes in natura: ergo frustra est entitas qualibet alia superaddita.

Secundò: si relatio est distincta realiter à fundamento, necesse est vt infinitæ producantur entitates, quarum excogitabilis non est causa vlla productiua; quod probatur. Si enim producat hinc de nouo lilium, debet necessariò produci entitas nouæ relationis in omnibus albis, quæ sunt in India, & entitas dissimilitudinis in omnibus quæ non sunt alba, & non sunt lilia. Ad motum digiti vnus produceretur noua entitas realis distantia per totum mundum, & iuxta successionem mutabitur infinities hæc entitas. Tunc autem non est excogitabilis causa, quæ talem producat entitatem, & illa tamen si realis est, debet realem habere causam à qua producat realiter. Nascatur v.g. nullum toto in mundo, erit ens in quo non fiat aliqua noua productio. Quis autem dinumeret illos modos qui producantur in re qualibet? Cum enim nullum sit ens, quod mille modis non possit comparari ad alia per distinctionem, distantiam, similitudinem, dissimilitudinem, maius & minus; ceterè nihil erit in quo singulis instantibus non producantur infinites infiniti modi.

ETertio sequitur dari processum infinitum, quia vna similitudo est similis alteri per veram similitudinem; si hæc est separabilis & distincta, iterum hæc per aliam & aliam similis erit in infinitum.

Ad primam respondeo ex nuper dictis, duo solum reperiri necessariò in qualibet relatione: vnum quod constituit illam in recto, alterum quod fundam. relatio. Certum est relationem separari posse à fundamento secundum id quod relatio connotat in obliquo; nego autem posse

posse separari secundum id quod illa connotat in recto. Quando vnicus est paries albus, habet relationem totam similitudinis secundum id totum quod constituit illam in recto, non secundum id quod connotat in obliquo. Quod additur, crescere aliquando relationem decrescente fundamento, & contrà, difficultatem non habet; quia dixi relationem non suscipere magis & minus, nisi secundum sensum vulgi; vnde totum corrumpit argumentum, quamuis solui etiam posset eadem adhibita distinctione recti & obliqui.

Instantia.

Instabis: vbi est aliqua denominatio intrinseca separabilis, ibi est forma intrinseca separabilis: denominatio relatiui adueniens albedini absoluta, est intrinseca & separabilis, vt patet: ergo est etiam forma intrinseca & separabilis. Deinde quando non est nisi vna albedo, illa nullo modo est respectiua, sed est ens simpliciter absolute; non enim potest vilo modo dici similis ei similitudo. Puer quoque quatuor annorum non est vilo modo, etiam inadæquatè, pater: ergo vt de nouo fit intrinsecè ac adæquatè pater, debet de nouo aduenire illi aliquid intrinsecum; quomodo enim fieri potest intrinsecè id quod prius intrinsecè non erat, si nihil ei adueniat intrinsecum. Denique quero de illo recto quod constituit rationem, vtrum sublato termino sit relatiuum inadæquatè; si enim est relatiuum: ergo puer denominari potest pater inadæquatè; si non est relatiuum: ergo illi aduenit de nouo esse relatiui.

Resp. distinguendo primam maiorem: vbi est denominatio intrinseca separabilis secundum id quod dicit in recto & in obliquo, ibi est forma separabilis, concedo: vbi est denominatio separabilis tantum secundum id quod dicit in obliquo, ibi est forma separabilis, nego. Sæpe autem dixi, sublato termino relationem tolli duntaxat secundum id quod connotat in obliquo.

Tota verò difficultas est, vtrum rectum illud relationis, siue fundamentum, sublato termino, quod est connotatum obliquum, maneat formaliter respectiuum, saltem inadæquatè. In eo enim tota est vis argumenti. Respondeo autem illud nullo modo esse actu respectiuum, sed tantum fundamentaliter; ita videlicet, vt ex parte ipsius nihil desit vt sit respectiuum, sed tantum terminus extrinsecus, quo posito sine mutatione vlla intrinseca erit actu respectiuum, cum antea non esset tale nisi potentia, ex defectu nimirum solius termini; eo enim accedente completur illa potentia, & fit actualiter respectiuum; semper enim dicendum, illud habere totum, quod est necessarium ex parte ipsius, vt sit respectiuum intrinsecè; sed illud tamen actu non est respectiuum ex defectu complementi extrinseci, quo sublato illud intrinsecum non est respectiuum.

Solutio secundæ dubitat.

Ad secundam respondeo formam aliam esse absolutam, aliam respectiuiam: absoluta est quæ denominat suum subiectum eo ipso quod illi inheret absque alio extrinsecò; effectus enim eius formalis non dicit nisi talem formam in subiecto, & non dicit aliquid extrinsecum; idè denominat subiectum eo ipso, quod est in subiecto. Respectiua illa est, quæ non denominat sola subiectum in quo est, nisi adsit aliquid extrinsecum, quod respiciat; quia scilicet effectus eius formalis est forma in subiecto prout respiciens aliud: vnde si sola sit, non est forma, nec confert vilo modo effectum formalem. Vnde ad argu-

R.P. de Rhodes curs. Philosophi.

A mentum: forma posita in subiecto communicat illi effectum suum formalem, si forma sit absoluta, quæ dicat tantum seipsam in subiecto, concedo; si forma sit respectiua, quæ non dicat tantum seipsam in subiecto, sed essentialiter dicat vnum in recto, & alterum in obliquo, nego. Huiusmodi autem relatio est, vt dixi. Vel etiam idem erit si dicas: Forma posita in subiecto secundum totum quod dicitur, tum in recto, tum in obliquo, communicat illi effectum formalem, concedo: forma posita in subiecto inadæquatè tantum secundum id quod dicit in recto, tribuit illi effectum formalem, nego. Rectum illud solitarie sumptum nullo modo est forma relatiua. Sicut quia binarius numerus essentialiter dicit duas vnitates, sublatâ vnâ, nullo modo manet formaliter binarius. Quando illi homini qui prius non erat pater, aduenit paternitas, nihil ei aduenit, quod sit de essentia paternitatis in recto; aduenit aliquid quod sit de essentia paternitatis in obliquo. Hoc autem intrinsecum est relationi paternitatis, licet extrinsecum sit Patri, vt sæpe dixi.

Instabis primò. Aduenit tunc tota relatio paternitatis adæquatè formaliter; nam illa prius nullo modo erat, etiam inadæquatè: relatio illa est aliquid intrinsecum fundamento: ergo aduenit aliquid intrinsecum fundamento, quod proinde realiter ab ipso distinguitur.

Prima instantia.

Resp. negando aduenire tunc relationem totam formaliter adæquatè, quia illa tunc non aduenit secundum id quod dicit in recto, sed secundum illud duntaxat, quod dicit in obliquo; illud tamen rectum non est relatio formaliter vilo modo, donec adueniat ei obliquum, quod non est relatio, alioqui esset rectum; sed connotatur à relatione. Relatio enim formaliter sumpta duo dicit, rectum & obliquum; vnum quod respicit, alterum quod respicitur. Posito recto antequam adueniat obliquum, nullo modo est relatio formaliter, quamuis sit relatio secundum id quod dicit in recto; neque tamen tota relatio sumpta formaliter aduenit, quia non aduenit secundum id quod dicit in recto. Sicut quando de nouo fit homo, cuius corpus antea erat, ille non erat prius formaliter, & tamen non fit adæquatè, quia non fit secundum materiam.

Instabis secundò. Id quod nunc est formaliter, cum prius nullo modo esset formaliter, nunc adæquatè fit formaliter: relatio paternitatis nunc est formaliter, cum antea nullo modo esset formaliter: ergo relatio paternitatis nunc adæquatè fit formaliter.

Secunda instantia.

Resp. distinguendo maiorem: id quod nunc est formaliter, cum prius nullo modo esset formaliter secundum id quod dicit formaliter, tum in recto, tum in obliquo, nunc fit adæquatè formaliter, concedo; cum prius nullo modo esset formaliter secundum illud solum quod connotat in obliquo, nego: id est, si nullo modo erat formaliter ex defectu solius obliqui, nego; ex defectu recti, & obliqui, concedo.

Ad tertiam resp. aliud esse accidens physicum, aliud metaphysicum: quidquid est extra rei essentiam, dicitur accidens; sed si realiter sit extra essentiam, est accidens physicum realiter ab ea distinctum; si autem per solum conceptum sit extra essentiam, accidens est metaphysicum, sola nimirum ratione distinctum à substantia, sicut esse risibile, admiratiuum, &c. accidentia sunt

Solutio tertiæ dubitat.

M M m 3 metā

metaphysica, quia non sunt de primo conceptu rei, neque tamen distinguuntur realiter à substantia, sed conceptu tantum. Huiusmodi accidens est relatio, quod non realiter, sed per solum conceptum pendet à substantia, cum non sit accidens nisi per conceptum. Nihil ergo pendere potest realiter à seipso, quamvis per conceptum pendere possit à seipso sub alia formalitate. Nam pendere realiter, est pendere ab alio realiter distincto: pendere autem per conceptum, est pendere ab alio distincto per conceptum. Illa dependentia relationis à fundamento nullo modo est ficta, sicut distinctio rationis non est ficta, quia est per intellectum cum fundamento in re; idem neque ficta dici debet, neque realis, nisi fundamentaliter: formaliter autem est per intellectum, cum fundamento in re. Similiter ergo nihil realiter inherere potest sibi ipsi, sed per conceptum cum fundamento in re, inherere sibi ipsi aliquid potest; quo modo accidens metaphysicum inheret, id est concipitur cum fundamento in re illi inherere.

Instantia.

Instabis: eodem modo ens diuiditur in substantiam & accidens, quo diuiditur in ens creatum & increatum: sed ens increatum & creatum necessario distinguuntur realiter per differentias essendi à se & ab alio: ergo substantia & accidens realiter inter se distinguuntur per differentias essendi in se, & in alio.

Resp. distinguendo maiorem: ens eodem modo diuiditur in substantiam, & accidens physicum, quo diuiditur in ens creatum & increatum, concedo; eodem modo diuiditur in substantiam & accidens metaphysicum, nego.

§. II.

Utrum relatio formaliter & per conceptum distinguatur à fundamento & termino.

Sententia negans.

Quia difficillimum est intelligere, quomodo aliqua res incipiat de nouo referri sine vlla sui mutatione, cum prius non referretur per solam mutationem alterius extremi; propterea Recentiores quidam Philosophi, ut hoc explicent, negant relationem esse vlllo modo distinctam, etiam per conceptum ab extremis, quæ referuntur; atque adeo negant illam esse formam aliquam respectuum, sed esse ipsam entitatem absolutam extremi vtriusque, & eorum puram coexistentiam: v.g. inquit, similitudo duorum parietum alborum non aliud est, etiam per rationem, quam hunc parietem esse album, & illum esse album: & dissimilitudo est, vnum parietem esse album, & alterum esse nigrum. Omnis autem ordo & respectus, qui præterea cogitatur, fictitius est, non autem aliquid reale ex parte obiecti.

Prima ratio dubitandi.

Ratio verò dubitandi est primò, quia vnum album incipiente altero albo, denominatur illi simile sine vlla mutatione per solam vtriusque coexistentiam: ergo similitudo non est aliquid distinctum ratione, à coexistentia vtriusque albi. Probatur antecedens: per illud vnum album est simile alteri, quo posito, sublati etiam per intellectum omnibus aliis, intelligitur esse simile, & implicat ut non intelligatur simile: sed posita coexistentia duorum alborum, præcis per intellectum omnibus aliis, intelliguntur illa esse similia: ergo sola coexistentia rerum absolutarum est formaliter relatio, etiam per conceptum. Confirmatur. Illa non distinguuntur formaliter,

A quorum vnum non potest concipi sine altero: sed implicat concipi fundamentum & terminum, quin intelligatur relatio; nam implicat concipi duos parietes albos, quin concipiantur similes; illa enim sunt similia formaliter, quorum vna est qualitas: ergo non distinguitur formaliter relatio à fundamento & termino. Imò Petrum & Paulum esse similes in natura humana, nihil aliud est nisi Petrum esse hominem, & Paulum esse hominem.

B Secundò: terminus vel est essentialis & intrinsecus relationi, vel est extrinsecus & accidentalis. Si est intrinsecus: ergo terminus est saltem inadæquatè ipsa relatio æquè ac fundamentum, & sic filius est inadæquatè pater. Imò falsa est allata definitio relationis, cuius totum esse est ad aliud; si enim est ad aliud, necessariò illud aliud est extrinsecum relationi: si autem terminus est extrinsecus relationi, sequitur posse aduenire alicui nouam denominationem intrinsecam sine mutatione vlla intrinseca; & relatio enim similitudinis est intrinseca fundamento, quæ illi aduenit sine noua forma intrinseca. Et confirmatur, quia ibi est tota forma intrinseca rei, ubi est tota res: sed ante aduentum termini, est in fundamento tota res & entitas intrinseca relationis: ergo est tota relatio.

C Tertiò, quotiescunque paries habet totum quod est intrinsecè ac formaliter necessarium ad rationem similitudinis, potest dici similis alteri: sed destructo altero pariete, paries albus habet totum quod est intrinsecè necessarium ad relationem similitudinis: ergo potest dici similis alteri.

Dico secundò, relationem non esse formaliter solam entitatem absolutam fundamenti, & termini; sed esse formaliter aliquid respectuum, ratione distinctum à fundamento & termino. Ita omninò dicere tenentur omnes qui cum Aristotele volunt dari categoriam relationis distinctam ab omnibus aliis categoriis; nam illam penitus negant omnes illi, qui volunt relationem formaliter esse duas entitates absolutas.

Primò ergo conuincuntur illis omnibus argumentis, quibus probatum nuper est, dari relationes categoricas. Quia ens formaliter respectuum distinguitur conceptu ab ente formaliter absoluto: relatio ut sic est ens formaliter respectuum: ergo relatio ut sic distinguitur conceptu ab entitate absoluta fundamenti & termini. Patet enim quod si relatio non est ens formaliter respectuum, non constituit categoriam ab aliis distinctam.

Deinde id quod non est essentialis rei, sed est posterius essentiali, distinguitur ratione ab essentiali; hoc enim est esse accidens metaphysicum: relatio categorica non est essentialis rei, alioquin non differret à transcendentali: ergo relatio categorica distinguitur à fundamento & termino, saltem ratione.

Præterea paternitas est vera relatio, alioquin Deus Pater non haberet relationem realem ad Filium: sed paternitas est aliquid respectuum ratione distinctum ab entitate absoluta fundamenti & termini: ergo relatio est aliquid respectuum ratione distinctum ab entitatibus absolutis extremorum. Imò si relatio non esset aliud quam entitas absoluta extremorum, & eorum coexistentia, sequeretur quod omnes homines essent sibi mutui Patres. A priori ergo ratio est, quia non dicimus duntaxat, Petrus est albus, & Paulus

est albus; sed, *Petrus est albus sicut Paulus est albus*: ergo similitudo non est formaliter albedo absoluta extremi utriusque.

Solutio prima dubit.

Ad primam respondeo negando, quod vnum album fiat simile alteri albo per solam utriusque coexistentiam; sit enim simile per verum respectum realem distinctum ratione ab utriusque coexistentia. Ad probationem negatur illa minor: posita coexistentia duorum alborum, praecisus per intellectum omnibus aliis, illa intelliguntur esse similia. Negatur, inquam, quia etsi non sit necesse ut superaddatur illi coexistentia aliquid distinctum realiter, superaddi tamen debet aliquid distinctum ratione; nam esse simile, non est v.g. tantum duo aliqua esse alba, sed est vnum esse album sicut aliud est album. Ad confirmationem eadem responsio est. Respondeo enim posse concipi duo aliqua esse alba, quin concipiantur esse similia, quia similia sunt ea quorum vna est qualitas; sed possum concipere duo esse alba, quin concipiam vnum habere qualitatem vnam cum qualitate alterius, id est illas qualitates esse vnam, id est inuicem conuenire; non enim necessario concipio vnum esse album sicut aliud.

Solutio secunda.

Ad secundam respondeo, terminum esse relationi essentiali in obliquo & connotatiue, ut dixi; posse autem in vno sensu dici esse intrinsecum relationi, in altero autem sensu posse dici extrinsecum. Intrinsecus dici potest, si significetur esse aliquid quod ingreditur aliquo modo intrinsecum & essentiali eius conceptum: extrinsecus vero dici poterit, si significetur, illum non esse in recto, & entitatiue ipsam relationem. Quidquid autem dicatur, parum interest; si enim dicatur intrinsecus tantum connotatiue ac in obliquo, non sequitur paternitatem esse inadaequatam in Filio, cum relatio non sit in Filio, sed respiciat Filium, atque adeo respiciat vere aliud, id est aliquid distinctum a fundamento, & ab ipsa etiam entitate relationis, quae adaequatam est in eo quod dicitur in recto, licet sit in ordine ad obliquum.

Si autem dicatur, terminum extrinsecum esse relationi, quia connotatur ab ea, & est eius obliquum; non sequitur posse aduenire alicui denominationem pure intrinsecam sine mutatione intrinseca; relatio enim intrinseca est secundum id quod dicit in recto, extrinseca secundum id quod dicit in obliquo, quamvis utrumque sit illi essentiali, sed diuerso modo. Ad confirmationem saepe dictum est, ibi esse totam formam intrinsecam rei, ubi est tota res, tum secundum id quod dicit in recto & entitatiue, tum secundum id quod dicit in obliquo, & connotatiue.

Neque dicas, nihil esse magis intrinsecum rei, quam quod est de eius essentia, qui est intrinsecus eius conceptus; redit enim eadem distinctio: nihil est magis intrinsecum rei, quam quod est de illius essentia in recto & entitatiue, concedo; quod est de illius essentia in obliquo & connotatiue, nego.

Solutio tertia.

Ad tertiam patet ex modo dictis, negari primum posse minorem, quia terminus in obliquo dici potest intrinsecus relationi. Deinde negari etiam posse maiorem: quotiescumque paries habet totum quod formaliter & intrinsece necessarium est ut sit similis, potest dici similis; quia cum similitudo sit forma partim intrinseca, partim extrinseca, ut paries dicatur similis, necesse est ut adsit totum quod necessarium est, tum extrinsece, tum intrinsece ad similitudinem.

A Ex quo colligitur, quod tertium proposueram, relationem adaequatam sumptam non distingui realiter etiam a termino; distingui autem secundum id quod illa dicit in recto, & entitatiue.

SECTIO III.

De fundamenta relationis categorica, & de ratione fundandi.

B Exponenda sunt sigillatim duo extrema, quae illam quasi construunt. Primum autem est fundamentum, seu causa proxima, cur in aliquo sit relatio; de quo vnica restat controuersia, quoniam videlicet illud sit, seu quanam res possit esse fundamentum relationis categoricae: ubi primum videndum est, utrum commodè fundamenta relationum, & relationes diuidantur in tria genera: secundò, quod est difficilius, utrum relatio possit esse fundamentum alterius relationis.

S. I.

Utrum fundamenta relationum, & relationes recte diuidantur in tria genera.

C Certum est primum, Aristotelem 5. *Metaphysic.* cap. 15. tria statuere genera eorum, quae sunt ad aliquid. Primum genus illud est, quod fundatur in vnitatis naturae, aut multitudine: secundum, quod fundatur in potentia actiua, vel passiva: tertium fundatur in mensura & mensurabili. Nomine vnitatis non intelligitur vnitas proprie dicta, sed similitudo tantum & conuenientia; nomine autem multitudinis significatur disconuenientia, quaecumque illa sit; patet enim, quod conuenientia, & disconuenientia possunt esse vel in natura, vel in extensione, vel in intensione graduum. Nomen potentiae actiuae causam significat, à qua effectus producitur: potentia passiva significat effectum productum; unde sub hoc genere continentur relationes omnes causae ad effectum, & effectus ad causam; deinde relationes omnes effectuum procedentium ab eadem causa; deinde illae quae fundantur in morali quadam actione, ut relationes serui ad dominum, aut coniugum inter se. Nomine mensurae illud intelligitur, per quod cognoscitur, & limitatur quantitas aut perfectio alterius: v.g. obiectum dicitur esse mensura potentiarum, quarum perfectio cognoscitur ex obiectis. Mensurabile appellatur id, cuius perfectio cognoscitur & limitatur per aliud, ut potentia cognoscitur per obiectum, cui necessarium commensuratur.

Tria genera relationum explicata.

E Certum est secundò, diuisionem hanc in tria genera fore optimam, si omnia illa membra diuisionis inter se distincta sint; si omnia participant veram definitionem relationis; & demum si praeter tria illa nullum sit excogitabile genus relationis praedicamentalis: quae tamen omnia video à quibusdam negari.

Defensio huius diuisionis.

Ratio enim dubitandi primum est, quia vnitas & multitudo relationes sunt, non autem fundamenta relationum: ergo relationes primae non fundantur in vnitatis, aut multitudine. Imò cum multitudo negatio sit, non potest dici esse fundamentum relationis positiuum.

Triplex dubitatio.

Secundò fundamentum relationis est necessarium intrinsecum extremo quod refertur: actio, quae

MMm 4 fundat